Roll No. ....

Total No. of Pages : 4

Total No. of Questions : 10

पूर्वमध्यमा द्वितीयखण्ड वार्षिक परीक्षा 2022—23

विषय कोड : 1012

वेदः (पाठ्यपुस्तक आधारित)

समय : 3 घण्टे **पूर्णांक : 100**

निर्देशः — (1) **सर्वे** प्रश्नाः समाधेयाः।

(2) प्रश्नानां सम्मुखे अंकाः लिखिताः सन्ति।

1. उचितं विकल्पं चित्वा लिखन्तु — 1×5=5

(1) यजुर्वेदस्य प्रतिपाद्य विषयः कः अस्ति?

(क) कर्मकाण्डम् (ख) ज्योतिषम्

(ग) व्याकरणम् (घ) आयुर्वेदम्

(2) वेदस्य मुखं किम् अस्ति ?

(क) निरुक्तम् (ख) छन्दशास्त्रम्

(ग) व्याकरणम् (घ) शिक्षाशास्त्र

(3) यजुर्वेदस्य उपवेदः कः अस्ति ?

(क) आयुर्वेदः (ख) धनुर्वेदः

(ग) गन्धर्ववेदः (घ) शिल्पवेदः

(4) यजुर्वेदस्य एकादश अध्याये कति मन्त्राः सन्ति ?

(क) 81 (ख) 83

(ग) 85 (घ) 88

(5) वेदाङ्गानि कति सन्ति ?

(क) षड् (ख) अष्टौ

(ग) पञ्च (घ) चत्वारः

2. सत्य कथनानां समक्षे "आम्" असत्य कथनानां समक्षे "न" इति लिखन्तु – 1×5=5

(1) प्राचीन वेंद ऋग्वेदः अस्ति।

(2) श्रुतिः वेदस्य पर्यायवाचकः शब्दः।

(3) संस्कारः चतुर्दशः सन्ति।

(4) ऋग्वेदस्य माध्यन्दिनीय शाखा अस्ति।

(5) अथर्ववेदस्य शौनकशाखा अस्ति।

3. रिक्तस्थानं पूरणीयम् : 5×2=10

(1) वसोः पवित्रमसि .... सहस्त्रधारम्।

(2) पूर्णादर्व्वि .... पुनरापत।

(3) उर्व्वारूकमिव .... मृत्योर्मुक्षीयमामृतात्।

(4) अग्निर्ज्योतिर्ज्योति .... स्वाहा।

(5) गन्धर्व्वस्त्वा .... परिदधातुव्विवस्या।

4. यथायोग्यं योजयेत् – 5×1=5

(क) त्वां गन्धर्व्वाऽअखनँस्त्वा	द्रव्य दक्षिणा मंत्र:
(ख) ब्रह्मायज्ञानं प्रथमं	गन्धस्य मंत्र:
(ग) हिरण्यगर्भ: समवर्त्तताग्रे	ब्रह्मावाहन मंत्र:
(घ) नमोस्तुसर्व्वेभ्यो	दूर्वा मन्त्र:
(च) काण्डात् काण्डात् प्ररोहन्ती	सर्पगावाहन मंत्र:

5. **एक** वाक्येन उत्तराणि लिखत – 15×2=30

(केषाञ्चित् **पञ्चदश** वाक्यानाम्)

(1) सामवेदस्य ऋत्विक क: अस्ति ?

(2) अरुन्धती कस्य पत्नी आसीत् ?

(3) कृष्णयुजर्वेदस्य ब्राह्मण ग्रन्थ: क: अस्ति ?

(4) वेदस्य कति विकृतय: सन्ति ?

(5) "सत्यमेव जयते" कस्मिन् उपनिषदि वर्तते ?

(6) षोडश संस्काराणां वर्णनं कस्मिन् सूत्रे अस्ति ?

(7) शुक्लयजुर्वेदस्य ब्राह्मणग्रन्थ: क: अस्ति ?

(8) सर्व प्राचीन वेद: क: अस्ति ?

(9) शुक्लयजुर्वेदस्य आरण्यकस्य किम् नाम अस्ति ?

(10) संहिता शब्दस्य क: अर्थ: ?

(11) श्रुति अस्य क: अर्थ: ?

(12) शुक्लयजुर्वेदस्य कति अध्याया: सन्ति ?

(13) ऋग्वेदे कति मन्त्रा: सन्ति ?

(14) वार्तिककार: क: अस्ति ?

(15) विराट् पुरुषस्य मुखात् क: जायते ?

(16) प्रथम पूज्य देवः कः अस्ति ?

(17) द्वैमातुरः कस्य नाम अस्ति ?

(18) अभिषेक शब्दस्य कः अर्थः ?

(19) गायत्री मन्त्रस्य मन्त्रदृष्टा ऋषिः कः अस्ति ?

(20) महामृत्युञ्जय मन्त्रे कति अक्षराणि सन्ति ?

6. शुक्लयजुर्वेदीय संहितायाः चतुर्थ अध्यायस्य स्वेच्छया **द्वौ** मन्त्रो सस्वरौ लेखनीयौ। 10

7. ऋग्वेदीय अग्निसूक्तस्य **त्रीन्** मन्त्रान् लिखन्तु। 5

8. अथर्ववेदस्य पृथ्वीसूक्ते आगतान् **त्रीन्** मन्त्रान् लिखतु। 10

9. व्वाजायस्वाहाप्रसवायस्वाहा इत्यादि मन्त्रस्य अभिप्रायः कः संक्षेपेण लिखन्तु। 10

10. अष्ठविकृतीनां मध्ये कस्यापि एकस्याः विवेचना करणीया। 10

अथवा

शुक्लयजुर्वेदस्य राष्ट्र सूक्तेस्य मन्त्र**मेकं** लिखत।